

Zprávy, informace, oznámení

Složení nové Vědecké rady UP

Akademický senát UP na svém zasedání 26. 1. schválil návrh budoucí rektorky UP prof. J. Mačákové na složení nové Vědecké rady UP pro nadcházející funkční období v této podobě:

Předsedkyně VR UP: prof. J. Mačáková, CSc.

Členové VR z UP: doc. P. Ambros, Th.D. (děkan CMTF UP), prof. J. Andres, CSc. (PřF UP), doc. J. Blažek, CSc. (děkan PF UP), doc. Č. Číhalík, CSc. (děkan LF UP), prof. V. David, DrSc. (PF UP), prof. K. Fröml, DrSc. (FTK UP), prof. K. Indrák, DrSc. (LF UP), prof. J. Jařab, CSc. (FF UP), prof. Z. Kučera (PáF UP), doc. J. Lasovský, CSc. (děkan PŘF UP), prof. A. Lebeda, DrSc. (PřF UP), prof. V. Lichnovský, DrSc. (LF UP), doc. J. Luska, CSc. (PáF UP), doc. M. Mašláň, CSc. (PřF UP), prof. F. Mezihorák, CSc. (PáF UP), prof. J. Pazdera, CSc. (LF UP), prof. J. Peřina, DrSc. (PřF UP), doc. V. Řehan (děkan

FF UP), doc. J. Šteigl, CSc. (děkan PáF UP), prof. J. Štěpán, CSc. (FF UP), doc. L. Tichý (CMTF UP), prof. M. Togner (FF UP), prof. F. Vaverka, CSc. (děkan FTK UP).

Členové VR mimo UP: prof. R. Bernatík (PáF Ostravské univerzity), prof. R. Čerbák, CSc. (prezident České kardiologické společnosti), prof. J. Dolista, Th.D., Ph.D. (děkan Teologické fakulty Jihočeské univerzity), prof. J. Filip, CSc. (PF Masarykovy univerzity), prof. T. Halík (FF Univerzity Karlovy), doc. J. Machová, CSc. (PáF UK), prof. M. Myška, CSc. (FF OU), prof. E. Schmidt, CSc. (prorektor MU), prof. V. Šlapeta, DrSc. (ČVUT), prof. K. Štulík, DrSc. (PřF UK), JUDr. E. Wagnerová (předsedkyně Nejvyššího soudu ČR), doc. P. Zatloukal, CSc. (ředitel Muzea umění Olomouc).

-red-

Usnesení 46. zasedání ČKR

Česká konference rektorů (ČKR) přijala 21. 1. na svém 46. zasedání, které proběhlo na Technické univerzitě v Liberci, následující usnesení:

1. ČKR se opět zabývala hodnocením kvality vysokých škol a konstatovala, že na většině škol proběhla úspěšná hodnocení zahraničními institucemi.

2. ČKR diskutovala návrh novely zákona o vysokých školách předložený skupinou poslanců. ČKR se domnívá, že v době, kdy není stávající zákon o vysokých školách ještě patřičně zažitý, je třeba jeho dopady vyhodnocovat, zatím jej není vhodné novelizovat.

3. ČKR diskutovala dosavadní průběh akce *Výzva pro 10 milionů* a hlásí se k aktivní účasti při přípravě *Bílé knihy*.

4. ČKR diskutovala schválený dokument *Národní politika výzkumu a vývoje* a hlásí se k jeho implementaci na vysokých školách.

a) ČKR vítá vyhlášení programu *Výzkumná centra* a bude stimulovat účast vysokých škol v tomto programu. V tomto smyslu žádá ČKR Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy o bližší specifikaci výstupů programu, předpokládaného počtu center, ujasnění kritérií hodnocení a o respektování prioritních oblastí výzkumu a vývoje ČR.

b) ČKR upozorňuje na nárůst nadměrné a neefektivní administrativy spojené s výzkumem a vývojem a na nedostatečné legislativní i organizační zabezpečení této oblasti ze strany státní správy.

c) ČKR připomíná své usnesení přijaté na 45. zasedání (18. 11. 1999 v Brně), ve kterém požadovala zřízení samostatného ministerstva pro vysoké školy a vědu.

5. K návrhu *Zásad pro poskytování dotací veřejným vysokým školám* (VVŠ) pro rok 2000 (ze dne 4. 1. 2000):

a) ČKR nesouhlasí s formou podpory center pro další vzdělávání učitelů, jak je navržena v čl. 4.1, ukazatel B;

b) ČKR odmítá požadavek souhlasu příjemce se snížením dotace bez sjednání dodatku k dotační smlouvě (čl. 2, odst. 2.3, písmeno k), neboť VVŠ se nemůže vzdát svých nároků vyplývajících ze zákona o vysokých školách a z dotační smlouvy (viz odst. 1.4: Na základní dotaci má VVŠ právní nárok).

Za Českou konferencí rektorů

prof. J. Hron, DrSc., předseda

Pozn. red.: Bližší informace k dokumentům *Výzva pro 10 milionů* a *Bílá kniha lze získat na internetové adrese* <http://www.10milionu.cz>; *dokument Národní politika výzkumu a vývoje na adrese* <http://www.msmt.cz/cp1250/skupina3/politika/pvpv.htm>.

-red-

Jen několik řádků

Dobrá zpráva

Nový rok začal pro naše studenty vskutku dobře. Mohou mít radost, jejich loňské přání bylo splněno. Dostali dvě nové počítačové učebny, jednu na Filozofické fakultě a další na Václavkově koleji. Celkem mají nyní na univerzitě volně přístupných 400 počítačů s kvalifikovaným personálem, který poradí a pomůže, je-li třeba. Navíc dostali novou tělocvičnu. Ústřední knihovna UP ve Zbrojnici na jejich přání výrazně prodloužila otevírací dobu. Kromě toho byla podstatně rozšířena a z kvalitněna univerzitní počítačová síť (podrobněji viz ŽUP č. 15/2000). To všechno stálo mnoho peněz a nevzniklo samo sebou. Bez dobrých nápadů, osobní iniciativy a pracovního nasazení mnohých by se to podařit nemohlo.

V době, kdy všude doléhá finanční nedostatek, taková zpráva potěší. Dokazuje vstřícnost vedení a hospodářské správy univerzity k potřebám jejich studentů v obtížných existenčních podmínkách. Je to úspěch zasluhující pozornost a uznání akademické obce, především její části studentské. Zdá-li se někomu napadne poděkovat za splněná přání – ne-li v senátu, tak alespoň v duchu?

M. Hejtmánek

Poslední zasedání Vědecké rady UP

V úvodu posledního zasedání Vědecké rady UP v tomto funkčním období (17. 1.) seznámil rektor UP prof. L. Dvořák, CSc., její členy s aktuálními informacemi k programu Výzkumných center (viz také *Program podpory výzkumu a vývoje*, str. 2). Dále informoval o některých zapracovaných připomínkách k *Dlouhodobému záměru UP* (předpokládaný počet studentů do roku 2005, stav informačních technologií, upřesnění finančních zdrojů pro větší investiční akce UP aj.); konečné znění *Dlouhodobého záměru UP* vzala VR UP na vědomí.

V další části jednání Vědecká rada UP jednala a schválila dva návrhy na jmenování profesorem, a sice doc. PhDr. O. Richterka, CSc. (Vysoká škola pedagogická v Hradci Králové) v oboru dějin ruské literatury a doc. PhDr. O. Švarného, CSc., v oboru fonetika cínštiny.

K dalším tématům jednání Vědecké rady UP patřilo také hodnocení prvních výsledků výzkumných záměrů UP (viz *www stránky UP*). Jak uvedl prof. K. Lenhart, DrSc., prorektor UP pro vědu a výzkum, předložené podklady k hodnocení celkem 22 výzkumných záměrů byly zpracovány jednotlivými řešiteli a kromě základní charakteristiky obsahovaly souhrn dosažených výsledků včetně publikační činnosti a přehled o způsobu čerpání finančních prostředků. Takto vyhotovené zprávy byly oponenty ve vědeckých radách fakult, které ve všech případech doporučily v započatých projektech pokračovat. Po projednání některých konkrétních otázek zaujala stejně stanovisko i Vědecká rada UP.

Prof. K. Lenhart, DrSc., předložil Vědecké radě UP návrh rektora a děkanů UP, podle kterého by měly být finanční prostředky určené na vnitřní granty UP převedeny do kompetence fakult (při zachování dohodnutých pravidel). Vědecká rada UP tento návrh schválila.

V závěru jednání Vědecké rady UP popřál rektor UP novému vedení univerzity hodně úspěchů a prof. J. Jařab, CSc., poděkoval prof. L. Dvořákovi, CSc., a prof. K. Lenhartovi, DrSc., za odvedenou práci ve funkci rektora, resp. prorektora UP. Ocenil mj. přínos prof. Dvořáka pro posílení orientace olomoucké univerzity po roce 1989.

-mav-

Za profesorem Aloisem Kosatíkem

Na úplném sklonku roku 1999 opustil svou rodinu, spolupracovnici a fakultu přímý žák prof. Rozmariče a doneávna přednosta Ústavu soudního lékařství a medicínského práva prof. A. Kosatík, CSc., významný představitel olomoucké soudně lékařské školy. Jeho vynikající odborná a vědecká činnost byla spjata s jeho rodištěm Olomoucí (2. 9. 1932), kde vystudoval gymnázium i Lékařskou fakultu UP (za studií byl pomocnou vědeckou silou na ústavech fyziky a soudního lékařství). Zde promoval v r. 1957. Následovala tříletá klinická praxe na interním oddělení v Zábřehu na Moravě s atestací, později atestace ze soudního lékařství. V roce 1960 se vrací do svého mateřského ústavu, kde je po dvaceti asistentských letech připuštěn k habilitaci.

Druhým jeho osudovým městem byla Bratislava, kde dosáhl hodnosti kandidáta lékařských věd (1968), habilitoval se v oboru soudního lékařství na Univerzitě J. A. Komenského

(1980). Profesorem soudního lékařství a přednostou ústavu se stal na LF UP v r. 1991. Bohatá publikační činnost odborná i pedagogická – spoluautorství na celostátní učebnici a autorství několika učebních textů a skript, jakož i přednášková činnost na domácích i zahraničních fórech s těžištěm v soudně lékařské toxikologii s prioritním stanovením medikamentů přímou densitometrií tenkovrstevných chromatogramů – dotváří, vedle znalecké činnosti, předsednictví v etické komisi FN a LF UP, členství v Ústřední znalecké komisi MZ ČR, ve vědecké radě České lékařské komory, a moudrého působení v komisi pro přezkoušení odborné způsobilosti pro práce s jedy při OHES, obraz člověka, odborníka a vědce s hluboce lidskými vztahy k rodině i kolegům, jimž byl „vir doctrinae medicae et iurisprudentiae exatissime gnarus honestate non corruptenda notus“.

L. Neoral a S. Loyka

Zprávy, informace, oznámení**Celostátní studentská konference**

Fakulta tělesné kultury UP pořádá ve dnech 17. – 18. 4. 2000 celostátní studentskou konferenci s mezinárodní účastí v **oboru kinantropologie**.

Aktivně se jí mohou zúčastnit řádní studenti a studenti doktorského studijního programu s příspěvkem se zaměřením na kinantropologické obory. Jednání proběhne na FTK UP, tř. Míru 115 ve třech odborných sekcích:

- motorika člověka;
- biomedicínké a psychologické problémy pohybové činnosti člověka;
- didaktické a společenskovední problémy pohybové činnosti člověka, sportovní trénink.

Talent 99

Ministr školství, mládeže a tělovýchovy ČR vyhlašuje konkurz na udělení *Cen ministra školství, mládeže a tělovýchovy „Talent 99“* a *Čestných uznání ministra školství, mládeže a tělovýchovy „Talent 99“*.

Cena se uděluje jednotlivcům a pracovním týmům za původní výsledky dosažené v technických, přírodovědných a společenskovedních oborech i v oblasti vědy a výzkumu, za taková řešení problémů, která svým charakterem znamenají zásadní přínos k rozvoji společnosti, přičemž byly dosaženy v roce 1999, nebo letech předchozích, pokud se jejich společenský význam plně projevil až později.

Cena se uděluje jednotlivcům, jejichž věk k hodnocení roku nepřesahuje 26 let. U kolektivů je udělení ceny podmíněno zastoupením alespoň poloviny členů ve věku do 26 let s tím, že tato část kolektivu má rozhodující zásluhu na dosažených výsledcích. Ročně se uděluje nejvýše osm cen, každá z nich je spojena s finanční odměnou do výše 10 000 Kč.

Čestné uznání bude uděleno za mimořádné výsledky dosažené v oblasti: a) vědy a výzkumu; b) projektových a designerských prací; c) konstruktérských prací; d) mezinárodní činnosti v oblasti vědeckotechnických aktivit mládeže; e) organizační, pedagogické a propagační činnosti v oblasti vědeckotechnické činnosti mládeže.

Čestné uznání se v kategorii a) až c) uděluje jednotlivcům, jejichž věk k hodnocení roku nepřesahuje 26 let. U pracovních týmů platí podmínky uvedené výše. V kategoriích d) a e) není udělení limitováno věkovou hranicí. Ročně se uděluje nejvýše osm čestných uznání, z nichž každé je spojeno s věcným darem v hodnotě do 1000 Kč.

Návrhy k ocenění jednotlivců i kolektivů mohou podávat orgány státní správy, občanská sdružení, hospodářské subjekty a právnické osoby, vědecké rady vysokých škol a ústavů AV ČR, řídicí orgány odborných soutěží studentů. Přihlášky do konkurzu přijímá **In-**

Cena Josefa Hlávky

Nadace Český literární fond společně s Nadáním J. M. a Z. Hlávkových budou udělovat *Cenu Josefa Hlávky za rok 1999* za původní knižní práci z oblasti vědecké a odborné literatury publikované v České republice v hodnoceném kalendářním roce, a to ve čtyřech oblastech: vědy společenské, vědy o neživé přírodě, vědy o živé přírodě, vědy lékařské.

Návrhy na ocenění (včetně jednoho výtisku publikace) může zaslat každá právnická i fyzická osoba **do 31. 1. 2000** na adresu **Nadace Český literární fond, Pod Nuselskými schody 3, 120 00 Praha 2** (tel: 22 56 00 81, 22 56 00 82, fax: 22 56 00 83, www.nclf.cz, e-mail: nclf.vol.cz)

-red-

Jednacími jazyky konference jsou čeština (slovenština) a angličtina. Konečný termín přihlášek s již vypracovaným textem příspěvku je 6. 3. 2000. Podrobné informace je možné získat na adrese dr. Z. Svozil, FTK UP, Katedra kinantropologie, tř. Míru 115; PSC 771 11 Olomouc, e-mail: svozil@ftknw.upol.cz.

Informace, přihlášku i instrukce autorům pro vytváření konferenčního příspěvku jsou zájemcům k dispozici také na adrese: www.upol.cz (rubrika aktuality).

Dr. Z. Svozil, FTK UP

stitut dětí a mládeže MŠMT ČR, Talentcentrum, Sámova 3, 101 00 Praha 10, Ing. O. Hoffmann, do 10. 3. 2000 (tel. 717 459 36, 717 466 16, fax 717 469 23). Stručný návrh na ocenění musí obsahovat: jména, příjmení, data narození pracovníků navrhovaných k ocenění včetně plné adresy bydliště a zaměstnavatele (školy); základní údaje o řešeném problému či práci (anotaci) v češtině, v rozsahu nezbytném pro posouzení návrhu a v přiloze závěry oponentních řízení či mezinárodních ocenění; charakteristiku úkolu či řešení z hlediska původnosti, společenského významu, úrovně řešení ve vztahu ke špičkové světové úrovni, uplatnění vyřešeného úkolu v praxi.

Udělení ceny a čestného uznání se uskuteční v červnu 2000 a rozhodnutí o jejich udělení bude zveřejněno v denním a odborném tisku i ve sdělovacích prostředcích.

-mšmt-

Informace k vydávání identifikačních karet

Na jednotlivých fakultách budou vydávány identifikační karty studentům UP v následujících termínech: PF – 14. 2., CMTF – 15. 2., LF – 16. a 17. 2., FTK – 18. 2., FF – 21. a 22. 2. Předběžně byly stanoveny termíny pro PdF na 23. až 25. 2. a PŘF na 28. a 29. 2., které budou ještě upřesněny.

Karty budou vydávány ve Zbrojnici ve druhém poschodí vpravo vedle CVT UP vždy od 8 do 17 hod. Každý student před vyzvednutím identifikační karty zaplatí poplatek (kauce) 200 Kč buď předtištěnou složenkou, nebo u kterékoliv pobočky KB na číslo účtu 191096330227/0100, var. symbol 24210, konst. symbol 379. Předtištěné složenky budou k dispozici na studijních odděleních jednotlivých fakult, v Ústřední knihovně, na vrátnici IC UP a na kolejkách. Karta bude vydána na základě předloženého dokladu o zaplacení a po podepsání smlouvy

-cvt-

Program podpory výzkumu a vývoje

Podle informací sekretariátu odboru programu výzkumu a vývoje MŠMT bylo na www stránkách MŠMT dne 14. 1. 2000 zveřejněno vyhlášení programu podpory výzkumu a vývoje pod názvem Výzkumná centra. Zájemcům o podání návrhu projektu jsou k dispozici příslušné pokyny včetně formulářů na adrese <http://www.msmt.cz/cp1250/skupina3/veda/dompr/default.htm>.

Termín odevzdání návrhu projektů byl stanoven na 17. 3. 2000.

-red-

Stručně

V olomouckém Domě armády se 25. 1. uskutečnil seminář, který pod názvem **Olomoucké otolaryngologické odpoledne (3xO)** uspořádala ORL klinika LF UP.

* * *

Ve čtvrtek 27. 1. se na svém posledním zasedání v tomto funkčním období sešlo **Kolegium rektora UP**, které mj. projednalo výsledky jednání proděkanů k otázce modelu dělení dotace a zprávy o bezpečnosti práce a požární ochraně na UP.

-red-

Ocenění ze zahraničí

Prof. A. Lebeda, DrSc., vedoucí Katedry botaniky PŘF UP, dostal v lednu tohoto roku od vědecké instituce Horticulture Research International, Wellesbourne (Anglie), dekret oceňující jeho dlouholetou výzkumnou spolupráci v rostlinné patologii a genetice. Svou spolupráci započal v polovině 70. let a měl kvůli tomu velké těžkosti a problémy s tehdejší komunistickou mocí. Blahopřejeme!

-red-

Přednáškový večer

Spolek lékařů v Olomouci pořádá ve středu 2. 2. 2000 v 16 hodin na Teoretických ústavěch LF, Hněvotínská 3, přednáškový večer Kliniky dětského lékařství LF UP a FN Olomouc, v jehož průběhu zazní sedm referátů. Koordinátorem přednáškového večera, který splňuje podmínky kontinuálního postgraduálního vzdělávání lékařů, je doc. V. Mihal, CSc.

-red-

Změna otevírací doby v prodejně skript

Na základě dosavadních zkušeností s návštěvností prodejny skript v objektu Zbrojnice byla upravena od 1. 2. 2000 prodejní doba tak, aby lépe vyhovovala exponovanému období kolem 12. hodiny posunutím zavírací doby o 30 minut.

Od 1. 2. 2000 bude tedy prodejna skript otevřena následovně:

Pondělí–čtvrtek

8.30–12.30 hod., 13.30–18.00 hod.

Pátek

8.30–12.30 hod., 13.30–15.00 hod.

-fm-

Chcete si zalyžovat?

Sekce TV a sportu AC FTK UP pořádá ve školním roce 1999–2000 pro studenty a zaměstnance UP lyžařský kurz v termínu 4. – 11. 3. 2000 (chata Barborka, Jeseníky). Odjezd na kurz, jehož vedoucím je PaedDr. J. Vaculík, CSc., je plánován na 4. 3. v 9.30 hod. z Hynaisovy ul. (u Dopravních staveb), návrat je očekáván 11. 3. kolem 14 hod.

Cena kurzu je 2210 Kč a je jí třeba uhradit v plné výši složenkou označenou STV č. 54201118 nejpozději do 11. 2.

Další informace je možno získat na sekretariátě Akademik centra FTK UP v Olomouci-Neředíně, tř. Míru 115, 3. podlaží, dveře č. 329 (Z. Vodrážková), tel.: 068 / 563 64 51, fax. 068 / 542 30 91.

Upozornění: FTK UP má jen velmi omezené možnosti půjčování sjezdových lyží, zájemci by se proto měli dostavit do skladu sportovních potřeb FTK UP na tř. Míru 115 (p. Berka) v dostatečném předstihu.

PhDr. A. Orlová, vedoucí Sekce Tv

Události

Prostor a čas v současné kosmologii

Přednášku s tímto názvem přednesl dne 15. 12. 1999 na CMTF UP známý astrofyzik a popularizátor vědy dr. J. Grygar. Konala se v rámci hostovských přednášek organizovaných Katedrou filozofie. Jak název přednášky naznačuje, jejím cílem bylo umožnit zamýšlení nad pojetím času, prostoru a kosmu v moderní fyzice a astrofyzice ve srovnání se způsobem, jak se tato témata pojednávají ve filozofii. Je nutno přiznat, že tento záměr byl naplněn jen zčásti, do velké míry vinou toho, že z 90 minut vyhrazených přednášce zbyla pro diskusi pouhá čtvrt hodina.

Při pohledu na nesporné úspěchy moderní fyziky je možné se ptát, zda filozofie může k otázce vesmíru ještě něco dodat. Jedno možné rozdělení kompetencí naznačil sám přednášející, když (s jistou nadsázkou) prohlásil, že úvahy o prvních deset na minus čtyřicátou třetí sekundu vesmíru patří metafyzice, zbytek pak je fyzika. To by odpovídalo pozitivistické představě metafyziky jako vědy zabývající se temnými a nedosažitelnými skutečnostmi, v protikladu k fyzice, která je sférou jasných a vykazatelných skutečností. Podívali jsme se však na tvrzení moderní astrofyziky s určitým nadhledem, můžeme snadno nabýt dojem, že se naopak jedná o velikou mytologii, odvážnější a bizarnější než všechny antické a středověké kosmologie dohromady. Mytologii, která vyžaduje stavby gigantických a pohádkově drahých věštírů v podobě částicových urychlovačů, desítky kilometrů dlouhých chodeb, kterými prý prolétávají jakási jsoučna, jejichž existence je předmětem nezasvěcení zcela nedosažitelných spekulací.

Jedním z uznávaných úkolů filozofie v souvislosti s moderní fyzikou je epistemologie, zamýšlení se nad povahou fyzikálních teorií, způsobem jejich verifikace či falzifikace, roli experimentu apod. V souvislosti s přednáškou dr. Grygara se však můžeme zamýšlet i nad jinými problémy, aniž bychom při tom hloubali nad prvním okamžikem vesmíru.

Prvním takovým problémem je překlad fyzikálních teorií z řeči matematických vzorců a diferenciálních rovnic do řeči populární přednášky. Je populární přednáška vůbec schopna vyjádřit něco z původní povahy teorie? Mají tyto dva způsoby mluvy (neboli diskurzy) nějaké styčné plochy? Zde se ukazuje jako problematické samo kritérium, podle něhož budeme posuzovat, zda daná rovnice a daný populární výklad mluví „o tomtéž“. Mají tyto populární „překlady“ nějaký vliv na samy vědce? Dr. Grygar v diskusi vyjádřil přesvědčení, že populární formulace otázek neovlivňuje podobu samotných teorií, pouze může zvyšovat jejich atraktivitu. Je pochopitelné, že název „černá díra“ nemá vliv na řešení nějaké rovnice, neovlivňuje ale podobné termíny to, na co se bude fyzika ptát, které rovnice bude řešit a jak jim bude rozumět (tedy to, co se označuje inflačním výrazem „paradigma“)?

Další podivuhodnou skutečností je zájem, který astrofyzika vyvolává u širokého publika, zájem doložený i úspěchem přednášky dr. Grygara na půdě netechnické fakulty (velkou rolí jistě hrála osoba přednášejícího a jeho zaslužená pověst poutavého řečníka a popularizátora). Lze předpokládat, že většina přítomných měla jen matnou představu o obsahu bytí jen speciální teorie relativity, a přesto zaplněná posluchárna se zatajeným dechem sledovala informace o výsledcích potvrzujících obecnou teorii relativity, o kvantové mechanice a sjednocující teorii pole. Vliv zde jistě má prastará fascinace „hvězdným nebem nade mnou“ a pocit, že lidský život je s osudem hvězd nějak spojen. Čím se pak ale zájem

o astrofyziku liší od zájmu o astrologii, kromě toho, že je společensky uznávanější? Snad je pro neoborníka přitažlivé to, že se o předkládaných tvrzeních nemusí (nemůže nebo nedá) přemýšlet. Je nutno jim prostě věřit, na základě svědectví vzdálené, ale neotřesitelné autority vědců.

Nakonec se můžeme ptát, jak popularizace fyzikálních teorií ovlivňuje naše každodenní představy o vesmíru. Jakou hodnotu má pro chápání laika např. informace o stáří vesmíru, jestliže čas plyne různě rychle v závislosti na intenzitě gravitačního pole, a v gravitační singularitě dokonce stojí? Co si představujeme pod tvrzením, že raný vesmír měl deset dimenzí, které se posléze „smrskly“ v silové interakce? Jaký dopad na naše představy o světě má vyprávění o fázových přechodech podchlazeného vakua? Jak smýšlí o zakřiveném prostoru člověk, který nikdy nestudoval moderní geometrii? V opačném směru – od „zdravého rozumu“ k fyzice – směřuje otázka, proč přes všechny neuvěřitelné konstrukce fyzika trvá na tak názorném, archaickém a „metafyzickém“ principu, jakým je princip zachování hmoty (přednášející ho označil za jeden z trvalých pilířů fyziky)?

To jsou otázky, které mohou napadnout filozofa během přednášky o moderní fyzikální kosmologii. A na závěr ještě jedna otázka, po výtce filozofická: co má, u všech všudy, znamenat tvrzení, že fyzika popisuje vesmír takový, jaký *opravdu* je?

Mgr. Š. Holub,
Katedra filozofie CMTF UP

V. rinologické dny

Přednášky prvního dne se týkaly spánkových poruch z pohledu neurologů (K. Šonka, M. Pretl, M. Moráň), otorinolaryngologů (M. Lánský, J. Klozar, J. König, E. Šabotínov, J. Rutar) a pneumologů (M. Trefný, I. Jurikovič, J. Vyskočilová, P. Pužman). Diskutovaly se vztahy syndromu spánkové apnoe (SAS) a epilepsie, kardiovaskulární dynamiky i nádorů CNS. Ukázalo se, že také urologové se mohou s příznaky SAS setkat u torpidních forem enuresis nocturna (I. Mucska). Nejvíce se diskutovalo komplexní péče o pacienty s ronchopatiemi a SAS, kterých neustále přibývá. Hodnotily se výsledky operačních zákroků na měkkém patře, tonzilách aj., a také používání přístrojů s různými typy přetlakového dýchání (CPAP, BiPAP) používaných v domácím léčení. Diskuse o optimálních léčebných schématech se protáhla do nočních hodin, kdy se přednášelo také o vyšetřování a léčbě nemoci vedlejších nosních dutin (V. Janušková, P. Schalek, B. Markalous, M. Žalman, V. Hofman, D. Valková, M. Taudy, J. Kohout, M. Nakládalo-ová).

Druhý den byl věnován respiračním zánětlivým. Hovořilo se o neinfekčních procesech jako jsou plicní eozinofilie (M. Hobzová), fibrózy (M. Žurková), sarkoidóza (M. Petřek) a syndrom Churga-Straussové (M. Teřl). Infekční záněty byly hodnoceny po stránce diagnostických možností (J. Skříčková, A. Hrazdírová, H. Fojtů), profylaktických postupů formou vakcinace (J. Votruba) a léčebných možností pomocí mukolytik (V. Kolek). V problematice bronchiálního astmatu se diskutovalo výskyt profesionálního astmatu z přecitlivělosti na latex u zdravotníků (K. Boušová) a edukace astmatiků (E. Gajdicová).

Stále diskutovaná je oblast zánětlivých stenóz průdušnice a laryngu. Přístupy jsou

Ocenění jubilentům

V lednu oslavili významná životní jubilea dva pracovníci Filozofické fakulty UP: prof. M. Trapl, CSc., z Katedry historie FF UP, vedoucí jejího Kabinetu regionálních dějin a ředitel Centra pro československá exilová studia při FF UP, a doc. K. Hádek, CSc., vedoucí lingvistické sekce Katedry bohemistiky FF UP. Ve čtvrtek 20. 1. předal rektor UP prof. L. Dvořák, CSc., ve své pracovně oběma oslaveným zlaté medaile *Za zásluhy o rozvoj UP* a poděkoval jim za jejich dlouholetou práci. Jubilentům blahopřáli rovněž přítomní prorektor prof. K. Lenhart, DrSc. a RNDr. J. Tillich.

-raf-
Foto -tj-

Dokončení ze str. 1

zatím poměrně individualistické, vyplývající z osobních zkušeností a možností. Zazněla problematika dysfunkce hlasových vazů (J. Bláhová), dilatační laryngotracheoplastiky (J. Machač), používání stentů (M. Štefl) a léčby papilomatózy (H. Schneiderová).

Poslední den byl věnován alergologii a balneologii a hovořilo se hlavně o inhalační terapii (J. Novák, J. Vrabec), léčbě biostimulačními lasery (M. Hacarová), endonazální chirurgii (P. Lukášek, J. Dršata), aplikaci minerálních vod (J. Vokurka) a enzymoterapii (I. Vokálová, Z. Veldová). Konkrétní zkušenosti s léčbou v Karlově Studánce hodnotili J. Podlasová, A. Do- stál a J. Šeflová.

Páté rinologické dny se vydařily stejně jako předešlá setkání, při vzniklé sněhové kalamitě se kuloárně uvažovalo o jejich prodloužení až do jarních měsíců.

Prof. V. Kolek, CSc.,
LF UP

Medici na horách nelyžovali

Spolek mediků LF UP připravil pro přibližně třicet zájemců o SVOC koncem prosince minulého roku několikadenní pobyt v zařízení Dětské léčebny ve Zlatých Horách, známého střediska speleoterapie. Medici zde uspořádali seminář o metodách výzkumné práce v biomedicíně, kterého se zúčastnili profesori J. Dušek, Z. Kolář, S. Komenda a doc. V. Mišál. Také tuto akci studenti vymysleli a zorganizovali sami. V přivítavém prostředí si užili všeho, za čím a s čím sem přijeli – kromě běžek. Nebyl sníh.

-mh-

Události

Ke specifickým poruchám učení

Ve dnech 14. a 15. 1. 2000 se na Pedagogické fakultě UP konalo pracovní setkání členů jedné ze čtyř tematických skupin projektu Socrates Lingua A Pro-GRESS, který je zaměřen na problematiku vyučování cizím jazykům pro znevýhodněné skupiny žáků (Gender, Ethnicity, Social Disadvantage, Special Educational Needs). Koordinačním centrem projektu je Bristol Education Centre a partnerskými institucemi projektu jsou vysoké školy a univerzity Dánska, Finska, Francie, Portugalska a České republiky. Vedle představitelů pracovišť moderních jazyků z těchto institucí jsou do projektu zapojeni také zkušení a erudovaní učitelé i zástupci a pracovníci z oblasti pedagogického poradenství.

Účelem projektu je vytvořit pro každé z témat modul kurzu dalšího vzdělávání učitelů cizích jazyků, který by byl natolik flexibilní, že by ho bylo možno používat ve všech evropských zemích, které o něj projeví zájem. Tyto kurzy mají pomoci učitelům cizích jazyků porozumět problémům i postojům uvedených žáků v integrované třídě, naučit je volit takové učební postupy i materiály, které budou pro žáky přístupné a vzbudí jejich zájem a které je přesvědčí o užitečnosti ovládnutí cizího jazyka v moderním světě.

Projekt Pro-GRESS zahájil svou činnost v akademickém roce 1997/98, pracovní skupinu „Speciální vzdělávací potřeby – specifické poruchy učení“ se však podařilo ustavit až s téměř jednoročním zpožděním, když přišla na naši univerzitu výzva ke spolupráci, na kterou jsem vzápětí reagovala. Práce na tomto tématu přinesla vzácnou možnost uplatnit v náplni kurzu i výsledky pedagogického výzkumu studentek naší katedry, které se věnovaly hledání vhodných přístupů k dyslektickým žákům v hodinách angličtiny. Za velmi přínosné pokládám i to, že jedna z těchto bývalých studentek, Mgr. A. Smrčková ze zá-

kladní školy Hranice-Struhlovo, se stala členkou našeho mezinárodního pracovního týmu.

Olomoucké pracovní setkání, o němž v této zprávě referuji, bylo setkáním mimořádným – s úkolem vyrovnat nezaviněné zpoždění oproti harmonogramu celého projektu. Šlo v první řadě o utřídění různorodých materiálů, jimiž jednotliví členové skupiny přispěli do „společného koše“ kurzu – přehled odborné literatury, bibliografie, informace o situaci v jednotlivých zemích, pokud jde o přístup k dyslektickým žákům, výsledky dotazníkových šetření, případové studie, videozáznamy jazykových hodin, pracovní listy, atd. Z těchto materiálů se podařilo vytvořit logický sled komponent kurzu, identifikovat, co je třeba doplnit, a naopak vypustit, co se ukázalo jako nadbytečné. Toto intenzivní dvoudenní pracovní setkání tedy vytvořilo předpoklady pro to, aby byl i modul kurzu věnovaný specifickým poruchám učení včas dokončen.

Doc. A. Lenochová, CSc.,
Katedra anglického a německého jazyka PdF UP

Do 4. 2. potrvá výstava průřezu textilní tvorbou studentů Katedry výtvarné výchovy PdF UP s názvem *Otevřené v olomoucké Galerii Výpad (Purkrabská 2)*. Snímek T. Jemelky zachycuje okamžiky vernisáže, která proběhla 11. 1. za účasti prof. Z. Kučery.

-mav-

Otázka pro: doc. Č. Čihalík, CSc.

Pane docente, ujímáte se vedení LF v napjaté finanční situaci, kdy se české VŠ připravují ke stupu do EU. To vyžaduje mít jasno o fakultních prioritách a určit je s mezinárodním rozhledem. Co je hlavní prioritou LF? Na co chcete navázat a co změnit?

Doc. Č. Čihalík, CSc.: *V současné době se nacházíme v období, které finančně vysokým školám příliš nepřeje a v příjmové stránce rozpočtu lze spíše počítat se škrty. Na druhé straně jsou v téměř období kladeny vysoké požadavky na připravenost ke vstupu do EU. Z těchto skutečností je nutno při stanovení priorit vycházet. Nelze se spolehat jen na rozpočtové příjmy, ale je nutno velmi intenzivně a smysluplně rozvíjet aktivity vedoucí k navoňování mimorozpočtových příjmů. Z tohoto hlediska je nutno věnovat pozornost kvantitativnímu, ale také kvalitativnímu rozvoji výuky v angličtině. Anglická výuka současně přináší nutnost zvyšování jazykové potence učitelů a tato je zase základní podmínkou pro internacionalizaci fakulty, mimo jiné i směrem k EU. Takže všechno spolu souvisí.*

Dalším významným zdrojem financí jsou grantové projekty, kde máme stále velké rezervy. Evropská unie však není jen „noční můrou“, ale sama nabízí pomocnou ruku – jen je nutno ji správně uchopit. Mám na mysli zapojení školy do všech aktivit, které EU finančně podporuje. Ať již je to

pátý rámcový program na podporu vědecké činnosti, či programy typu Sokrates-Erasmus sloužící k podpoře pedagogické činnosti.

Dalším potenciálním zdrojem příjmů mohou být krátce neakreditované studijní programy, o jejichž rozvoji rovněž uvažujeme.

Co se týče dalšího vývoje fakulty, je významnou prioritou nejen pro fakultu, ale pro celou univerzitu kompletní přechod na ECTS systém tak, aby byla zajištěna kompatibilita a průchodnost studia mezi našimi fakultami a odpovídajícími fakultami v zemích EU. Tento systém zároveň umožňuje žádoucí provázanost a integritu i mezi různými fakultami téže univerzity.

V minulém roce prošla naše univerzita CRE evaluací. I když o některých závěrech evaluační komise lze možná diskutovat, myslím si, že způsob, jakým tato komise pracovala a mechanismy, které ve své práci používala, jsou pro nás velmi poučné. Vždyť těmto očima se na nás budou naši potenciální partneři dívat i v budoucnu.

Vzhledem k tomu, že jsem v průběhu posledních let měl možnost „být při tom“, chtěl bych ve své nové funkci navázat na všechno pozitivní, čeho bylo dosud dosaženo, a to s maximálním nasazením. Ukáže-li se potřeba nějaké zásadní změny, věřím, že tuto situaci včas rozpoznáme a najdeme dostatek síly pro její rychlou realizaci.

-red-

Akademický týden

Pod tímto názvem probíhá od pondělí 24. 1. do soboty 29. 1. 2000 na Cyrilometodějské teologické fakultě UP (Univerzitní 22) týdenní cyklus přednášek z oblasti pastorální a dogmatické teologie, spirituality a studia křesťanského východu. Vedle přednášejících z CMTF UP doc. L. Karfíkové, dr. F. Holečka, doc. V. Pospíšila (na snímku T. Jemelky), ThLic. R. Machana aj. se *Akademického týdne* účastní hosté z domova i ze zahraničí, např. prof. M. I. Rupnik (Itálie, Centrum Aletti), doc. H. Hrehová, Th.D. (Humanistická fakulta Trnavské univerzity) a MUDr. O. Kulísková (LF Masarykovy univerzity v Brně).

-red-

Na pultech knihkupectví

Krutost poemy

V čem spatřuji krutost v knížce, kterou napsal můj učitel na FF UP v oborech pedagogických a nyní přítel Libor Pecha, s názvem *Krutá poema*? Krutost vidím v tom, co je naznačeno v podtitulku publikace, totiž „Makarenko, jak ho neznáme“. Adresáty tohoto podtitulku jsou ti, kteří Makarenka chápou, používají, využívají tak, jak Pecha píše v úvodním odstavci kapitoly *Názorový vývoj a konformismus v klci doby* (str. 226):

Poslední radikálové zleva i zprava by rádi Makarenka jednoznačně politicky zařadili. Ti i oni by ho nejraději viděli jako přesvědčeného marxistu a komunistu. První, aby si ho mohli hrdě vyvést na štít, druzí proto, aby ho mohli zahrnout do starého haraburdí. Již na počátku pokusů o zařazování stojí dvě pře-

kážky. První je v tom, že Makarenko byl za svého života veškerou sovětskou graduovanou pedagogikou odmítán jako kacíř a klasičkou socialistické pedagogiky se stal až po své smrti, tak trochu „nezaviněně“. Druhou, vážnější překážkou je originalita jeho myšlení, používajícího k vyjádření svých v systém uvedených principů beletristické formy. To samo se vzpírá jeho jednoznačnému zařazování vůbec. Diagnostickou a identifikační potíží pak je dvojitvárnost veřejného činitele v kádrové labilní pozici, jedna tvář pro veřejnost a druhá pro soukromí. To se sice jev obecný, ale v totalitě stalinského režimu vybičovány do extrémů.

Raději cituji, než abych parafrázoval, a přidávám ještě jeden odstavec z téže kapitoly (str. 229):

Z vědeckých pracovišť UP

Olomoucký objev kreseb Agostina Ciampelliho

Profesor Milan Tognér z Katedry teorie a dějin výtvarných umění FF UP je jedním z dvanácti vědeckých pracovníků naší univerzity, kteří získali v r. 1999 pro svůj vědecký projekt podporu Grantové agentury České republiky (viz *Dvanáct úspěšných*, Žurnál UP č. 9/99, s. 5). Požádali jsme jej proto, aby našim čtenářům svůj projekt přiblížil.

Pane profesore, co je náplní vašeho grantového projektu?

Jde o unikátní soubor kreseb ze sbírek Státní vědecké knihovny v Olomouci pocházejících převážně ze 17. století, který právě díky svému uložení dlouho unikl pozornosti historiků umění. Naprostá většina z těchto kreseb je italské proveniencie, menší část pravděpodobně představují díla Martina Antonína Lublinského, olomouckého malíře a poradce biskupa Karla z Liechtensteina, který tuto sbírku založil. Grantový projekt spočívá v detailní dokumentaci této sbírky, což se letos podařilo, a to ve formě mimořádně kvalitních digitálních fotografií, z nichž se dají pořizovat faksimile, na osmi CD-ROMech. Tuto dokumentaci pro mne prováděl pražský Ústav pro klasická studia Akademie věd ČR.

O jak velkou sbírku jde?

Původně měla sbírka asi 550 listů, ovšem jedno z alb bylo bohužel ukradeno, takže dnes sbírka čítá 450 listů.

Byla už tato sbírka představena veřejnosti?

Z kreseb této sbírky byla již v Olomouci uspořádána výstava Paola Paganiho, italského malíře působícího ve službách olomouckého biskupa Karla z Liechtensteina na sklonku 17. století. Na Moravě (v Olomouci, Kroměříži, na Velehradě i jinde) pobýval zhruba pět let a zanechal zde na sto velmi kvalitních kreseb. Na tuto výstavu pak navázala v roce 1998 Paganiho výstava ve švýcarském Rancate (Canton Ticino), jejíž tržiště spočívalo ve vystavení souboru Paganiho obrazů, ale byly zde prezentovány také jeho olomoucké kresby.

Dalším výstupem by měla být v červnu r. 2000 olomoucká výstava kreseb Agostina Ciampelliho, florentského malíře, působícího na papežském dvoře v Římě. Ciampelli patří k méně proslulým italským umělcům, protože jeho dílo není příliš známo. Do dnešních dnů se totiž dochovalo jen velmi málo jeho obrazů, s výjimkou maleb realizovaných v řadě římských kostelů (Il Gesù, S. Vitale, S. Agnese fuori le mura, S. Maria in Trastevere, S. Giovanni in Laterano, S. Giovanni dei Fiorentini), a nemnoho kreseb. Těch je kupodivu nejvíce uchováno v olomoucké sbírce, v níž jich nalezneme téměř sedmdesát. Pro italskou odbornou veřejnost je tento olomoucký objev nesmírně zajímavý, neboť dosud jí bylo známo zhruba 40 Ciampelliho kreseb, z nichž dvacítko je uloženo ve florentských Uffiziích, kde jsem měl nedávno možnost po dobu dvou týdnů pracovat.

Spolupracujete i s jinými zahraničními institucemi, případně odborníky?

Předešlým je to německý Kunsthistorisches Institut ve Florencii, který se zabývá italským uměním v celé jeho šíři a má obrovskou knihovnu a vynikající fototéku. Druhou institucí, s níž pravidelně spolupracuji, je Gabinetto di disegni e stampe ve florentských Uffiziích, který patří k vrcholným světovým institucím zabývajícím se italskou kresbou. Třetí institucí pak je Gabinetto Nazionale per la grafica, tzv. Farnesina v Římě. Kromě toho spolupracuji se špičkovými odborníky z dalších evropských muzeí a galerií, např. s N. Turnerem z Britského muzea, paní K. Moubeyg-Goguel z pařížského Louvru, M. di Giampaolem z Florencie či prof. S. Properi Valenti Rodino z Říma, která se zabývá Ciampelliho dílem, a řadou dalších.

Kde v zahraničí publikujete?

V roce 1998 jsem publikoval katalog k Paganiho výstavě v Rancate a Campione. Loni jsem připravil pro časopis *Dialoghi di storia delle arte*, vydávaný v Neapoli, článek o Ciampelliho díle, přede-

A. Ciampelli – studie kameníka pro fresku Zázrak sv. Klimenta v Sagrestia cannonici S. Giovanni in Laterano, Řím, 1596–98.

vším o jeho olomouckých kresbách. V poslední době je ovšem možnost publikování v zahraničních časopisech našeho oboru nesmírně komplikována přísným dodržováním autorských práv.

Jaké máte plány do budoucna?

V budoucnu bych se chtěl věnovat dílu již vzpomínaného M. A. Lublinského, který je jakýmsi moravským protípem Karla Škréty a zakladatelem moravské barokní malby. Přesto Lublinského dílo dosud stojí na okraji badatelského zájmu. Proto bych se chtěl pokusit o jeho rehabilitaci, i když tento úkol bude zříten skutečností, že album, o jehož odcizení jsem se zmiňoval, obsahovalo především Lublinského kresby.

Za rozhovor poděkovala

R. Fífková

Jubileum

Životní jubileum prof. Milana Slavětinského, CSc.

Dotázán veřejně, proč dosud nevstoupil do strany, Makarenko někdy odpovídal, že to nestihl. Ale podle svědectví Olympiády Vitaljevny měl na takový dotaz nachystanou odpověď, která byla pravdivá a zároveň šelmovská: „Nejsem toho hoděn.“ Svou přinejmenším zdrženlivou pozici vůči straně se kruhu blízkých netajil. Jurij Kamyšanskij mě upozornil na to, že hvězdu se srpem a kladivem, kterou Makarenko nosil podle předpisu na čepici se štítkem patřící k uniformě, měl umístěnou vždy nepředpisově, tj. položenou na bok s emblémem vleže, jak dosvědčuje dochovaná fotografie. Zdánilivá maličkost, ale symbol vztahu.

Nemohu se zbavit dojmu, že Švejka v Rakousku-Uhersku to měl snadnější než Makarenko ve stalinském Sovětském svazu. A nebyl Makarenko – v dnešní terminologii – do jisté míry disident? Takové nápady může mít čtenář *Kruté poémy*.

V Pechově knížce o Makarenkovi, jak ho neznáme, je ovšem pojednáno o jeho mládí, k zdravotním problémům, vztazích k ženám, k bratrovi-exulantovi apod. V podtextu je ale stále to, proč se Makarenko stal vychovatelem v koloniích pro mladistvé bezdomovce a „pedagogickým spisovatelem“. Nenajdeme v ní ale kapitolu hodnotící Makarenkův pedagogický systém. Právem, protože se naskýtá otázka, zda to byl systém, či přirozená intuíce. A její zdroje vyhledává a dokumentuje Libor Pecha.

Doc. K. Hádek,
FF UP

(L. Pecha: *Krutá poéma*, Brno, 1999, 250 s. a obrazové přílohy)

V plné duševní svěžesti a badatelské aktivitě se 20. 1. 2000 dožil sedmdesátí let prof. M. Slavětinský, CSc., emeritní přednost Ústavu sociálního lékařství a zdravotní politiky LF UP.

Oslavenec rozdělil své pracovní úsilí mezi lékařství a historii a neošdil ani jednu z těchto oblastí. Navíc je i mimořádným znalcem krásné literatury a kulturního zeměpisu. O jeho přístupu k vědecké práci svědčí skutečnost, že v době své praktické lékařské činnosti jako stomatolog studoval pomocné vědy historické na FF UP.

Kromě tří monografií, skript, spoluautorství knih a sborníků je prof. Slavětinský autorem téměř čtyř set publikací v lékařských časopisech a jiných periodikách. Je vynikajícím přednášečem, spojujícím suchou realitu vědeckých faktů s myšlenkovými skvosty naší i světové poezie a prózy.

Prof. Slavětinský se narodil 20. 1. 1930 ve Velkém Týnci u Olomouce. V Olomouci vystudoval lékařskou fakultu a poté působil řadu let jako obvodní stomatolog v Jeseníkách, později jako dětský stomatolog a lékař zdravotní výchovy v Prostějově. V roce 1969 přešel na LF UP.

Značnou část své vědecké, publikační, kulturněhistorické, vlastivědné i veřejné práce věnoval Hané. Z historických pramenů získal mnoho původních poznatků, jimiž obohatil dějiny lékařství a zdravotnictví i historii regionu. Zabýval se zvláště dějiny epidemií a boje

proti infekcím, historií protiepidemických a zdravotně-výchovných opatření a v širších souvislostech věnoval svou pozornost mnoha vynikajícím českým lékařům (J. Janošíkovi, G. Gelnerovi, J. Amerlingovi, O. Příkrylovi, K. Kratochvílovi, E. Wondrákovi a dalším). Prof. Slavětinský je také autorem zdravotnicko-historické části studie řady okresů v historickém místopisu Moravy. Výrazný autorský podíl má na knihách *Z dějin olomoucké univerzity, 40 let Lékařské fakulty Univerzity Palackého a 90 let Fakultní nemocnice v Olomouci*. O jeho uměleckých a sběratelských zálibách a znalostech by mohl být napsán zvláštní článek. Jeho osobitost dokresluje nepochybně i skutečnost, že je spoluautorem knih lékařského humoru (*Antologie českého lékařského humoru, Medicínské historky z Moravy*).

Prof. Slavětinský pokračuje ve své badatelské a publikační činnosti i po odchodu do důchodu. Ani dnes nepřestal být příznivcem Prostějova a často sem zavítá. V nepřehledném množství periodik, která sleduje, vždy objeví něco, co má vztah k Prostějovsku. Za jubilanťovým skromným vystupováním se skrývá nevšední vědecký a kulturní přehled. Jeho encyklopedická paměť je nejen studnicí historických faktů, ale i bezpočtu veselých příhod. Je proto stále nejen vítaným debatérem Společnosti pro dějiny věd, ale i vynikajícím společníkem, který nikoho nezarmoutí.

Prof. I. Gladkij, CSc.,
LF UP

Představujeme: noví profesori Univerzity Palackého

Prof. RNDr. Milan Kotouček, CSc. (nar. 1935)

Přírodovědecká fakulta UP, Katedra analytické chemie

Obor: analytická chemie

Ve své vědecké a výzkumné činnosti se prof. M. Kotouček specializuje na voltametrii biologicky aktivních látek, mechanismy elektrodových reakcí a rovnovážné systémy v roztočích.

Je autorem (spoluautorem) 64 publikací (54 cizojazyčných), z toho v zahraničí vyšlo 18 publikací, je autorem jednoho osvědčení na průmyslový vzor.

Citační ohlas jeho prací je 87 citací.

Mezi nejnovější významné publikace prof. Kotoučka patří:

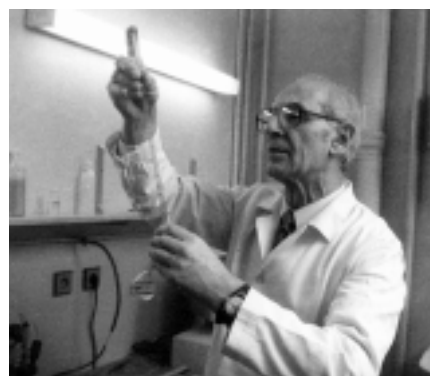
Kotouček, M., Opravilová, M.: Voltammetric behaviour of some nitropesticides at the mercury drop electrode. *Anal. Chim. Acta*, 329, 1996, s. 73–81.

Kotouček, M., Skopalová, J., Michálková, D.: Electrochemical study of salazosulfapyridine and Biseptol components at the mercury drop electrode. *Anal. Chim. Acta*, 353, 1997, s. 61–69.

Skopalová, J., Lemr, K., Kotouček, M., Čáp, L., Ondra, P.: Electrochemical reduction of prometryne and the other 2-methylthio-4,6-dialkylamino-s-triazine herbicides at the mercury drop electrode. *Electroanalysis*, 10, 1998, s. 331–335.

Zatím poslední kongresovou přednášku na téma *Voltamtrické chování chloridazonu* pronesl prof. Kotouček na celostátním sympoziu *Moderní elektroanalytické metody XIX* (M. Kotouček, M. Zimpl, K. Lemr) v Jetřichovicích (18.–20. 5. 1999). Výsledky své vědecké práce prezentuje prof. Kotouček také ve formě posterů: *Determination of Cetyltrimethylammonium Bromide by Extraction Voltammetry* (P. Kulová, M. Kotouček) na mezinárodní konferenci *Modern Electroanalytical Methods* (Seč, 19.–23. 9. 1999) a *Studium voltamtrického chování 5-amino-4-chloro-2-fenylpyridazinonu-3* (M. Zimpl, M. Kotouček, K. Lemr) na 51. sjezdu chemických společností ČR a SR (Nitra, 6.–9. 9. 1999).

Prof. M. Kotouček vede v současné době jednoho studenta prezenčního doktorského

programu v oboru analytická chemie se zaměřením na elektroanalytické metody.

Na Přírodovědecké fakultě UP přednáší obory analytická chemie a elektroanalytické metody.

Prof. Ing. Aleš Lebeda, DrSc. (nar. 1951)

Přírodovědecká fakulta UP, vedoucí Katedry botaniky

Obor: zemědělská botanika

Vědeckou a výzkumnou specializací prof. A. Lebedy je biologie a genetická variabilita biotrofních parazitů rostlin, mechanismy rezistence rostlin vůči houbovým patogenům, biodiverzita interakcí hostitel – patogen v přírodním a kulturním patosystému, variabilita genových zdrojů rostlin (Cucurbitaceae, *Lactuca*, *Lycopersicon*, *Pisum*) a jejich využití v rostlinných biotechnologiích a ve šlechtění.

Je autorem (spoluautorem) celkem 474 vědeckých publikací, z toho 111 publikací v 27 vědeckých zahraničních časopisech, je editorem 7 vědeckých monografií a sborníků.

Citační ohlas jeho prací: v 54 zahraničních monografiích a sbornících 109 citací, v 64 zahraničních vědeckých časopisech 228 citací.

Ze stěžejních publikací prof. A. Lebedy z poslední doby vybíráme:

Lebeda, A., Pink, D. A. C.: *Histological aspects of the response of wild Lactuca spp. and their hybrids, with L. sativa to lettuce downy mildew (Bremia lactucae)*. *Plant Pathology* 47: 723–736, 1998.

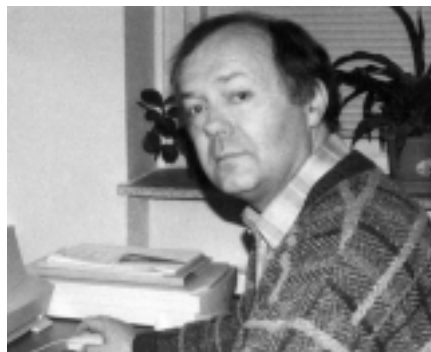
Lebeda, A., Křístková, E., Doležal, K.: *Peroxidase isozyme polymorphism in Cucurbita pepo cultivars with various morphotypes and different level of field resistance to powdery mildew*. *Scientia Horticulturae* 81: 103–112, 1999.

Lebeda, A., Mieslerová, B.: *Identification, occurrence and host range of tomato powdery mildew (Oidium lycopersici) in the Czech Republic*. *Acta Phytopathologica et Entomologica Hungarica* 34: 13–25, 1999.

Na 2. *Symposium Phytomedizin und Pflanzenschutz im Gartenbau* (Vídeň, 27.–30. 9. 1999) se prezentoval přednáškou nazvanou *Resistance mechanisms of wild Lycopersicon species against tomato powdery mildew (Oidium lycopersici)*.

Na kongresech a sympoziích v zahraničí (Dánsko, Francie, Holandsko, Itálie, Maďarsko, Německo, Polsko, Rakousko, Sovětský svaz, Estonsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, USA, Velká Británie) dosud pronesl 48 přednášek a absolvoval 13 střednědobých a dlouhodobých vědeckých pobytů v zahraničí (Holandsko, Izrael, Německo, Švédsko, USA, Velká Británie).

Prof. A. Lebeda je členem 30 vědeckých společností, rad a komisí, z toho 7 zahraničních. Mimo jiné je viceprezidentem České fytopatologické společnosti, členem Akredi-

tační komise ČR – pracovní skupina biologie a ekologie, členem komise pro udělování vědecké hodnosti DrSc. v oboru zemědělská a lesnická fytopatologie a ochrana rostlin.

Za svou vědeckou práci získal mezinárodní ocenění *Rudolf Hermanns Foundation Award in Viticultural and Horticultural Sciences for 1996* (Geisenheim, SRN) za významný přínos vědeckého poznání interakce *Lactuca* spp. – *Bremia lactucae* a *Visiting Fellow Award 1999* (Horticulture Research International, Wellesbourne, Velká Británie) za významný přínos k rozvoji mezinárodní vědecké spolupráce v oblasti patologie rostlin.

Prof. A. Lebeda je předsedou oborové rady doktorského studia a komise pro obhajoby disertačních prací v oboru botanika na PFF UP a jako hlavní školitel vede 11 postgraduálních studentů v oboru botanika.

Na Přírodovědecké fakultě UP přednáší obory systém a evoluce nižších rostlin, obecná mykologie, obecná a speciální fytopatologie a vede seminář z botaniky.

-red-, foto -tj-

Zeptali jsme se za vás

V minulém čísle Žurnálu UP jsme zveřejnili část odpovědí na otázku, kterou jsme položili některým z pořadatelů vědeckých konferencí na UP, a sice:

Jak slouží Konferenční servis UP?

Nyní přinášíme zbytek odpovědí, které jsme získali:

Prof. K. Indrák, DrSc., přednosta Hemato-onkologické kliniky LF UP: S KS UP jsme letos připravovali již třetí celostátní akci – XII. Český a slovenský hematologický a transfuziologický sjezd, jehož organizace byla díky rozsahu akce (660 účastníků), podílu účastníků ze Slovenska (100 osob) a ze zahraničí (12 osob), čtyřdennímu trvání i termínu (bezprostředně po prázdninách) mimořádně náročná. Příprava začala rok před zahájením sjezdu – KS UP se staral o registraci účastníků, ubytování, zajištění tiskáren a rozeslání materiálů, zajištění dopravy, občerstvení, přípravu sálů a posterových ploch, výstavku firem i o přípravu rozpočtu a vyúčtování akce a během sjezdu vykonal obrovské množství práce. Bez jeho pomoci bychom organizaci tak velké akce nezvládli. Domnívám se, že KS UP může významně pomoci všem pracovištím UP, která plánují organizaci velkých sjezdů a jeho existence má na UP plně opodstatnění.

Doc. I. Fialová, Dr., vedoucí Katedry germanistiky a nederlandistiky FF UP: *Při organizaci konference o moravské německé literatuře v dubnu 1999 nám Konferenční servis UP byl nápomocen, třebaže ve velmi omezeném měřítku, kteréžto omezení vyplývalo z našich požadavků. Většinu konferenční přípravy jsme zvládli (a chtěli zvládnout) sami, neboť to tak bylo levnější (tisk a rozeslání pozvánek, zajištění konferenčních a ubytovacích prostor, průvodního programu, výzdoby, tisk sborníků atp.), Konferenční servis UP nám byl nápomocen při organizaci výplaty cestovného, při platbě ubytování na kolejích a při přípravě slavnostní recepce. V rámci těchto úkolů se Konferenční servis UP choval velmi profesionálně a my jsme byli s jeho službami velmi spokojeni.*

Prof. J. Bouček, CSc., přednosta Psychiatrické kliniky LF UP: *Při pořádání 35. Mezinárodní konference o experimentálním a klinickém výzkumu vyšších nervových funkcí s rozšířenou klinickou sekcí – Behaviorální medicína v praxi ve dnech 2.–4. 9. 1999 na Teoretických ústavcích LF UP jsme využili služeb Konferenčního servisu UP při organizaci a zajištění ubytování a některých dalších služeb (konferenční poplatky, tisky – certifikáty, tisk programů, první informace atd.). Se zajištěním těchto služeb jsme byli spokojeni.*

-red-

Diskuse, názory, ohlasy

Jakou revizi potřebujeme?

Přiznám se, že po přečtení článku profesora M. Hejtmánka v Žurnálu č. 13 se moje srdce přímo „zatelelo“ radostí. I já bych chtěl na prahu třetího tisíciletí, aby se výuka na vysoké škole lišila od výuky na škole střední, aby se vysokoškolský učitel mohl odlišit od svého středoškolského kolegy. V tom se mé myšlení ubírá stejným směrem jako u pana profesora.

Možná vlivem menšího věkového rozdílu a sociálního postavení (profesor a odborný asistent) vidíme přece jen potřebu té revize pod jiným úhlem. Pan profesor jen suše konstatuje, že vysokoškolský učitel by měl bádát, mít svou výuku podloženou výzkumem. S tím nelze nesouhlasit.

Jako člověk zasažený tržními mechanismy dnešní doby (a to je každý) se však k tomu ptám: „Kdy? Za jaký plat?“ To už ze mne mluví předseda KOR VOS UP.

Konstatují: učitel střední školy má 21 hodin přímé vyučovací povinnosti. Na státem financovaných středních školách je zařazen do desáté platové třídy, v nejvyšším stupni odslou-

žených let pobírá 12 120 Kč, k tomu 30 % příplatku, dohromady sečteno 15 756 Kč. Stačí mu titul Mgr., bádát nemusí, pracovní smlouvu má na dobu neurčitou, 13. plat ze zákona zajištěn.

Učitel na UP (vycházím z poměrů na PdF UP): úvazek 12–14 hodin v interním studiu, 2–4 hodiny v kombinovaném studiu, 2 hodiny konzultací, vede diplomové práce. To je jeho přímá vyučovací povinnost. Podílí se na výzkumu – to už hodinově nespecifikuji, ale vezmu-li horní hranice předešlého, je to více než 1 hodina týdně. K tomu, aby byl zařazen do 11. platové třídy UP, musí mít doktorát a CSc. (Ph.D.). Pak dosáhne v nejvyšším věkovém stupni platu 13 890 Kč, osobní příplatek cca 600–1 000 Kč. Celkem 14 890 Kč. Pracovní smlouva na dobu 3–5 let, 13. plat letos ve výši necelé poloviny, ze zákona není nárok.

Tyto veličiny jsou srovnatelné. Každý z vás si je tedy sečetl a porovnal. Možná, že vám vyjde totéž, co mně. Je tu tendence chtít více práce za menší či stejnou mzdu. To jistě odpo-

vidá představám vedoucích pracovníků, rozhodně ne představám odborů. Ještě bych připojil, že věkový průměr učitelského sboru UP přináší i požadavky na větší relaxaci pracovníků (na to bylo jistě myšleno při rušení FKSP pro jedinou skupinu pracujících – učitele VŠ), mohli bychom se bavit i o času na sportování, každý má rodinu, děti, vnuky. I o ně je třeba se nějakým způsobem starat, věnovat se jim. Musíme pamatovat na to, že učitel by měl být pro své studenty příkladem ve všem – tak to hlásáme.

Možná, že mne někdo odsoudí za hamiznost, poukáže na současné potíže ekonomiky, atd. Tato vláda si však jako prioritu určila i péči o vzdělání a učitele. Proto si myslím, že je třeba se ozvat. Vždyť co by si o nás pomysleli např. naši těžce pracující poslanci, kteří nám vymýšlejí zákony a schvalují rozpočet pro VŠ – určitě bez výzkumu.

PaedDr. V. Klapal,
předseda KOR VOS UP

Ještě k Citačnímu indexu a trochu o měřitelných hodnotách

Chtěl bych poděkovat doktoru Klapalovi za kritiku mých příspěvků o *Citačním indexu*. Měl bych se ale také pokusit uvést několik věcí na pravou míru. Nemyslím, že by se v mém případě jednalo o lobování. Pod tímto slovem si představuji nátlak či působení na tvůrce rozhodnutí. Pokud by někdo loboval, nejspíše by šel diskretně za odpovědnými vedoucími pracovníky a snažil se různými způsoby přesvědčit právě je, aby danou věc zařadili. Osobně bych ale tento postup nepovažoval za dobrý: věřím, že užitečnější je nejprve otevřít co nejširší diskusi, ve které zazní názory jak pro, tak proti, a časem snad jedno mínění převládne. Spíše se tak vyhneme situaci, kdyby nám škola v dobré víře pořídila nákladnou pomůcku, zatímco většina akademické obce by o tom neměla ponětí, nevěděla, o co jde, či žehrala na vedení, které svévolně utratilo tak nehorázné peníze za takovou zbytečnost. Vždyť ta cena opravdu není zanedbatelná a je řada dalších naléhavostí, kam by bylo třeba investovat. Pokud by se však stalo, že velká část nás nabude přesvědčení o užitečnosti *Citačního indexu* pro svou práci, bude je od univerzity vyžadovat a přiměje ji k jeho zakoupení, považoval bych to za dobrý výsledek. Tak či onak – budu vděčný za jakékoliv názory, a proto ještě jednou doktoru Klapalovi děkuji.

Chtěl bych ještě uvést na pravou míru obavu, že snad vystupuji z nějakého titulu a je tedy nutno se zaštiťovat autoritou jiného titulu. Mohu ubezpečit, že jsem bezvýhradným zastáncem názoru M. Strnada, jak jej prezentoval ve článku *Titulománie v českých zemích* a všechny své příspěvky do Žurnálu UP jsem podepisoval bez titulu – ten mi tam však redakce bohužel přilepila.

Nyní k měřitelným a neměřitelným hodnotám: chtěl bych jasně říci, že v žádném případě nehodlám poměřovat kvality či zásluhy kohokoliv podle počtu čárek v nějakém indexu. Opravdu si hluboce vážím těch, kteří u nás udělali kus pořádné a užitečné práce i bez publikování vědeckých výsledků a také si dokážu představit, k jakým nešvarům může vést (a někde bohužel také vede) bezmyšlenkovitě či alibistické hodnocení jednotlivců pouze podle publikačních a citačních záznamů. Na druhé straně bych ale považoval za vhodné, že pokud jsme za svou práci odměňováni nejen velkým množstvím neměřitelných hod-

not (možnost pracovat či stýkat se s řadou chytrých a zajímavých lidí, přístup k nejnovějším informacím, k internetu, příjemné prostředí, tvůrčí svoboda a konec konců i onen luxus moci polemizovat v zájmu hledání pravdy či konsensu, a nikoliv v zájmu solventního klienta), ale také troškou měřitelných peněz, měli bychom – jako univerzita – být schopni prezentovat se také alespoň částečně poměřitelnými výsledky. Pokud ovšem zaostáváme v produktivitě vědecké práce až desetinásobně za pracovišti, se kterými bychom měli být srovnatelní, zřejmě to už o čemsi vypovídá – já bych to považoval za malér. To, že i po deseti letech jsme v řadě případů stále ještě silnější spíš ve tvorbě výmluv než v pořádném nasazení, jsem se pokusil parodovat ve svém listopadovém příspěvku. Jestli jsem to ale se svými jedovatostmi přehnal a někdo je vzal osobně, pak mě to mrzí a omlouvám se.

Myslím si ovšem, že požadavek, aby vysokoškolský učitel zároveň i vědecky pracoval není jen samoúčelné „šilhání po Západu“ či matení pojmů, ale má svůj smysl. Chceme přeci dát svým studentům víc než to, co si sami mohou najít v knížkách, chceme snad vychovávat silně tvůrčí osobnosti, které si poradí s novým problémem v nečekané situaci, ve světě, kde to dnes pořádně fouká. Jak jinak to můžeme studenty naučit, když jim to neukážeme sami na sobě ve svém oboru, případně jim osobně neumožníme zúčastnit se toho našeho hledačského dobrodružství?

Možnost zjistit, jak si stojíme ve srovnání s ostatními, ovšem zdaleka nepovažuji za hlavní přínos *Citačního indexu*. O některých výhodách jsem psal dříve, tady bych si dovoluji uvést pouze dva příklady. Třeba jen ten užetřený čas – je rozdíl moci si udělat rešerši k dílčímu problému za hodinu nebo za týden. Tohle snad je celkem poměřitelná hodnota, nebo se mýlím? Nebo – občas člověk narazí v novinách na zprávičku začínající typicky „Vědci v XY zjistili, že …“, kde pak následuje popis šokujícího objevu. Je to novinářská kachna, nebo zajímavost hodná zaznamenání? Pokud se vás na to zeptá laik, máte jen krčit rameny „o tom nic nevím, to není můj obor“? Nestojí za to, mít ten komfort, párkrát si kliknout a moci si jak udělat úsudek o serióznosti zprávy, tak i zjistit zdroje dalších informací?

Snad by stála za zmínku zkušenost z univerzity v Jeně. Když jsem tam před pár týdny

přišel a ptal se po *Citačním indexu*, kolegové většinou jen kroutil hlavou či nevěděli, o co jde. Po několika dnech mi ale jeden doktorand radostně oznámil – „našel jsem ho, je tady!“ Nenápadně schovaný odkaz v rohu stránky univerzitní knihovny. Pouze testovací přístup na jeden měsíc (měl jsem štěstí), jenom tři uživatelé z celé univerzity mohli být současně připojeni. Vedle dotazník – vyplňte prosím, podle zájmu se pak rozhodne, zda *Citační index* koupíme. Zatím se stále neví, jak to nakonec dopadne. Málokdo o této věci vůbec věděl nebo jevil zájem, když jsem se připojoval, asi v polovině případů byla alespoň jedna linka ze tří volná. Nyní jsem se dozvěděl, že univerzita domluvila prodloužení zkušebního přístupu o další měsíc a rozšíření na pět uživatelů. A zdá se, že se zájem zvyšuje – stále méně často se mi podaří najít volnou linku. Nestál by alespoň takovýto testovací přístup za výzkoušením i u nás v Olomouci?

Doc. T. Opatrný, PřF UP

Pozn. redakce: Při uvádění titulů u publikovaných jmen akceptuje redakce doporučení redakční rady, která se shodla na pravidlu ponechávat u jmen nejvyšší dosažené tituly.

Sine ira et studio

V předposledním čísle minulého roku jsem se pokusila osvětlit akademické obci, nebo alespoň té její části, která čte Žurnál UP, cí že je anketa, visící na nástěnkách zejména nefilozofických oborů, o co by se chtěli její iniciátoři snažit v budoucnu a z jakých důvodů. Zpravit čtené kolegy se mi, alespoň doufám, podařilo, nicméně se podařilo i něco jiného, něco, o co jsem se vůbec nesnažila.

Za prvé, výsledky ankety jsem nevydávala za závazná a statisticky významná data. Uvědomuji si nedůslednost celé „akce“, co se týká způsobu provádění, (ačkoliv nestudují sociologii!), nicméně se jednalo o pokus zmapovat atmosféru. Tato anketa jistě není a nebude jediný pramen, o který se budou studentští zástupci AS FF UP opírat. Byl to zkrátka pokus…

Za druhé, byť jsem zatím neměla možnost navštívit některou ze západních zemí, alespoň ne na dlouhou dobu, troufám si tvrdit, že jsem stačila obkukovat metody jednání tamě-

MEZI NÁMI VZDĚLANCI

V dubnu roku 1788 vyšel ve Vídni spisek *Charakteristische Beyträge zur Kenntnis der Hauptstadt und Gränzfestung Olmütz* (Příspěvky k charakteristice a poznání hlavního města a pohraniční pevnosti Olomouce), jehož autor Jan Alexius Eckberger (zřejmě pseudonym) popsal se značnou dávkou kritičnosti Olomouc a její tehdejší obyvatel. V kapitole věnované olomouckému lyceu Eckberger mj. konstatoval: „Učitelé nemají na žádné vysoké škole tolik předmětů jako právě zde. Nemožnost proto svým nedokonalým lidským rozumem pochopit, kde nacházejí čas k tomu, aby ještě soukromě vyučovali bohatší žáky za peněžitou odměnu. Pan

JOSEF ŠLECHTIC MONSE

přednáší přirozené právo, všeobecné státní právo, dějiny římského práva, římské zákony z Institucí a Digest, zemské právo a toto všechno od osmi do devíti a od dvou do tří hodin. Nepočítáme-li školní prázdniny, trvá školní rok osm měsíců. A tento muž k tomu všemu věnuje ještě nějaké hodiny navíc soukromému vyučování lenního a mezinárodního práva. Rozumí se, i když se tak nečiní, že lennímu právu by měly předcházet starší dějiny Německa, protože léna jsou německého původu. Ke slávě tohoto muže lze však říci, že vychovává dobře a potřebné muže, že je vychovává podle kompendií, avšak nikdy z nich nevychová dobré znalce práva“.

Jan Alexius Eckberger (zřejmě absolvent olomouckého vysokého učení, lékař a svobodný zednář) hodnotil pouze pedagogické působení Josefa Vratislava Monseho na olomouckém lyceu. Eckbergerův podív nad tím, kde Monse bral při vysokém úvazku čas na soukromé vyučování „bohatších žáků za peněžitou odměnu“, by se bezpochyby

znásobil, kdyby mu neušly Monseho vědecké aktivity, jeho povinnosti plynoucí z Monseho dalšího zaměstnání jakožto advokáta při olomouckém městském, konzistorním a manském soudu a z péče o početnou rodinu. Přes Eckbergerovu skepsi vůči efektu Monseho pedagogické činnosti na olomouckém lyceu je evidentní, že Josef Vratislav Monse byl člověkem mimořádně pracovitým a dychtivým vědeckého poznání, jinak by totiž nedosáhl věhlasu iniciátora studia moravských právních dějin, trvalého přátelství tak erudované a kritické osobnosti, jakou byl zakladatel slavistiky Josef Dobrovský (1753–1829), funkce rektora po přemístění univerzity z Olomouce do Brna (1780) a konečně i povýšení do šlechtického stavu (1780).

Kořeny rodu Josefa Vratislava Monseho tkvěly na Českomoravské vrchovině – narodil se 15. června 1733 v Novém Městě na Moravě, a to v „rynkovním domě“ č. 8. Jeho otec Jan Monse byl městským syndikem (tj. písařem a právníkem v jedné osobě), matka Anna byla dcerou novoměstského měšťana a radního Jiřího Moudrého, vlastníka uvedeného domu. Manželé Monseovi přivedli na svět pět chlapců a čtyři děvčata; Josef Vít byl předposlední. (Své druhé jméno Vít – sice českého patrona, leč německého světece – si Monse roku 1773 patrioticky změnil na jméno Vratislav, jež pokládá za programové vyjádření svých osobních cílů.) Základní vzdělání získal Josef na novoměstské škole, a když ve čtrnácti letech ztratil otce, ujal se ho strýc Josef Tadeáš Monse, administrátor fary ve Šlapanicích u Brna a v letech 1750–1772 novoměstský farář, který synovce poslal na jezuitské gymnázium v Telči.

Po absolvování gymnázia roku 1752 zamířil Josef V. Monse do Prahy na filozofická studia, jež ukončil roku 1754. Pro další studium, a to právo, si

Monse zvolil příslušnou fakultu Vídeňské univerzity a po dalších pěti letech „most čtyř juristických rigoróz přešel s potleskem zkušební komise“ (jak napsal roku 1793 v Monseho nekrologu Josef Dobrovský). Dne 8. listopadu 1762 byl Monse promován doktorem obojího práva; svou disertaci vydal tiskem pod titulem *Trija disquisitionum juridicarum anexas assertionibus ex jure universo* (Trojí způsob právních vyšetřování s přidáním právních názorů z veškerého práva) a s věnováním vídeňskému kardinálovi Antonínovi Migazzimu, jenž byl promoci přítomen. Onou „trijou“, doslova trojspěžím, byla trojice disputovaných téz: 1. Zda světská vrchnost smí právem trestat kacíře, zvláště na životě? 2. Zda je duchovní osobě dovoleno zastávat světské důstojenství nebo úřad? 3. Zda říší manové mohou být přinuceni, aby přijímali léno osobně před trůnem a osobně konali manské služby? Devětadvacetiletý jurista, jenž v první tezi své disertace obhajoval trest smrti za kacířství, akceptoval názory profesorů na vídeňské právníce fakultě a současně osvícenských zákonodárců Karla Martinho, Pavla Josefa rytíře Rieggera, zejména však profesora politických a kamerálních věd Josefa svobodného pána Sonnenfelse, jež vyústily v Hrdelním právním řádu Marie Terezie (*Constitutio criminalis Theresiana*), platném od 1. ledna 1770 (paralelně vydaný český překlad tohoto kodexu konstituoval tehdejší českou právníkou terminologií). Ze čerstvý absolvent vídeňských práv nezapomínal ani na radostné stránky života, dokládá jeho snátek s devatenáctiletou Marií Annou Schusterovou, dcerou vrchního správce C. k. sousedského špitálu ve Vídni, k němuž došlo v roce 1765.

Nežli se ovšem Monse mohl oženit, musel se postarat o vhodné zaměstnání. Vrátil se na Moravu a po pětiměsíční praxi u zemského advokáta Františka Stiepana v Brně se ucházel o advokacii. Pro nedostatek volných míst byla Monseho žádost zamítnuta, a tak 12. února 1764 nastoupil Monse do úřadu „přísežného městského advokáta“ („geschworener Stadt Advokat“) v Olomouci. O čtyři léta později (12. listopadu 1767) se stal rovněž „přísežným konzistoriálním a manským advokátem“ („geschworener Consistorial und Lehens Advokat“).

Je zřetelné, že Monseho neopouštěl záměr věnovat se vědecké dráze a možná právě proto si vybral ke svému celoživotnímu působení Olomouc jakožto sídlo druhé nejstarší univerzity v českých zemích. Na olomoucké univerzitě, vzniklé roku 1573 jako jezuitská akademie, sice nebyla zřízena samostatná právníká fakulta, ale od roku 1667 se tu přednášelo kanonické právo a v roce 1679 zahájil v Olomouci Karel Ferdinand Irmeler, placený moravským stávy, soukromá právníká kolegia civilního práva. Od roku 1732 působili na olomoucké univerzitě a současně na zdejší stavovské akademii tři profesori práva, v roce 1755 byla náplň právnických přednášek obohacena o právo přirozené, mezinárodní a dějiny římskoněmecké říše a od následujícího roku trvala právníká studia tři léta (stále ovšem jako „collegia privata“ – bez doktorátu práva na plnoprávně právníce fakultě se nemohl nikdo na Moravě a ve Slezsku stát advokátem). Za průlom do hegemonie Tovaryšstva Ježíšova na olomouckém vysokém učení lze pokládat, když roku 1766 jmenovala panovnice Marie Terezie přes odpor olomouckých jezuitů rektorem olomoucké univerzity profesora státního práva Jindřicha Antonína Bösenselleho.

J. Fiala
(Pokračování příště)

Komenský a Harward

Když se zakládala jedna naše dnes slavná univerzita ve vesnici Cambridge poblíž Bostonu, byl Jan Amos Komenský pozván, aby se stal jejím prvním rektorem. Pozvání odmítl. Přijal je ale Angličan John Harward, a tak se dnes univerzita nejmenuje Komenského.

A. Lass (*Universitas* 1/99, s. 23–33)

O čem se (ne)mluví

Získali mimorozpočtové miliony a jsou mezi námi

Pro mnohé z naší univerzitní obce je to k nevíře, ale na UP opravdu jsou pracovníci, kteří během několikaleté existence grantů získali svému pracovišti desítky milionů korun. Grantové peníze tam jsou proměněny na univerzitní majetek (přístroje, počítačová technika, vědecká literatura atd.), samozřejmě také na vědecké publikace pracovníků coby autorů.

Stále častěji slyšíme, jak je velmi důležité a potřebné získávat mimorozpočtové prostředky. Navzdory tomu chybí mechanismus, který by právě tyto aktivity cíleně podněcoval. Ten kdo získá na grantech vlastním přičiněním

miliony, to na své výplatní páse nepozná (s výjimkou projektů „250“, v nichž jsou odměny úspěšným řešitelům zakomponovány). Nepoznají to ani jeho spolupracovníci, bez nichž by se grantový projekt neuskutečnil. Důvodem je, že univerzitní pracoviště mají v podstatě stejné možnosti osobního ohodnocení pracovníků bez ohledu na jejich úspěšnost v této oblasti.

Nedá se s tím něco udělat ve prospěch mladých, nadaných, úspěšných a špatně placených?

-mh-

ších (nejen) studentů. I já mám ráda plodné DISKUSE, i já se vždy snažím dát prostor „druhé straně“, i já se snažím vést nejprve DIALOG. I v tomto případě měla „druhá strana“ šanci a prostor se obhájit, vždyť otázka zrušení či nezrušení povinné zkoušky z jazyka a organizace výuky cizích jazyků na FF vůbec byla několikrát zařazena do programu zasedání AS FF UP.

Za třetí, několikrát jsem zdůrazňovala, že nejsem odpůrce cizích jazyků (sama jich dělám několik), samozřejmě si uvědomuji důležitost jejich znalosti. Nikdo také nevolá po zrušení výuky cizích jazyků na FF – probůh, to by bylo rouhání nejvyššího kalibru! Ale stále si myslím, že by mělo být na každém studentovi, ať si sám zváží, co pro něj je či není důležité. UP by měla bezesporu poskytovat studentům co nejvíce možností, ale jestli studenti tyto své výhody ZDARMA pochopí a využijí, nechala bych na nich. Problém, do jaké míry nechat studenty rozhodovat o náplni studia, skýtá

poměrně široké pole k diskusi. A jsem ráda, že se vede (podle principu *audiatur et altera pars*), protože jen hlupáci a mrtvolý nemění názor. Výměna názorů a postřehů lidí různého věku, zaměření a názoru nemůže v žádném případě uškodit...

Na článek paní doc. Hornové jsem musela reagovat, jinak bych po nocích oka nezamhouřila. Chtěla bych zdůraznit, že v ŽÁDNÉM PŘÍPADĚ nebylo v mém úmyslu dotknout se, ba dokonce urazit někoho osobně. Dokážu si vážit práce akademických pracovníků. A uznávám, že při své nerozváženosti a prudkosti reakcí se mi často „podají“ ublížit. Jsem ráda, že paní prorektorka reagovala způsobem, jak reagovala. Poukázala tak na některé z chyb, kterých bych se v budoucnu měla, hlavně však chtěla vyvarovat. Nenačila jsem se ještě zvažovat své kroky a výroky do konečných důsledků. Za to se „postíženým“ omlouvám.

Hodně štěstí v novém roce (a škole hodně peněz) přeje

D. Hliněná, studentka FF UP

Academia film Olomouc 1. – 5. 5. 2000: Společný svět

Festivalové přípravy v plném proudu

Mezinárodní festival dokumentárních, vědeckých, populárněvědeckých, didaktických a multimediálních pořadů Academia film Olomouc v letošním roce oslaví malé jubileum – 35 let své existence. Jeho motto „Společný svět“ by se při vstupu do třetího tisíciletí mělo podle slov autorů letošní koncepce stát *výzvou k zamyšlení nad společnou odpovědností za zemi, na níž žijí lidé nejrůznějších ras, národností a vyznání, lidé zdravotně postižení, ohrožené děti i senioři*; současně platí dál i ústřední motto loňského festivalu – princip „otevřené univerzity“, při jehož uplatnění by měl festival zůstat přitažlivý jak pro odborníky z jednotlivých oblastí vědecké a umělecké činnosti, tak pro nejširší publikum.

Podle informací ředitele festivalu PhDr. J. Schneidera o stavu příprav letošního ročníku AFO došel organizační výbor k rozhodnutí pozměnit ustálenou koncepci soutěžní projekce vymezované dosud výhradně podle příslušných vědních oborů a věnovat větší dramaturgickou pozornost hlubším souvislostem mezi jednotlivými přihlášenými pořady, které by bylo možno prezentovat v tematických blocích. Došlo také k doplnění Statutu AFO

o novou statutární cenu, která bude pod názvem *Cena Computer World* udělována nejlepšímu multimediálnímu pořadům. Novinkou je i nestatutární cena – *Cena internetového diváka*, která bude udělena v závěru průběžné projekce na internetu podle závěrečného hlasování návštěvníků internetových stránek AFO 2000.

K základnímu motto letošního ročníku Academia film Olomouc připravují organizátoři několik atraktivních doprovodných projekcí. Počítají např. s projekcí snímků proslulého režiséra Godfreye Reggia, přesahující rámec běžné žánrové kategorizace, tvorby Emira Kusturici, jedná se s producenty či distributory o uvedení snímku *Megacities* Michaela Glawoggera konfrontující různé aspekty života v největších velkoměstech světa, či *Buena vista social club* Wima Venderse přibližující setkávání kultur ve sféře hudby, který získal Evropskou filmovou cenu za rok 1999 aj. Současně bude návštěvníkům letošního festivalu nabídnuta projekce maďarského filmu a filmová projekce s besedou *Nadace Člověk v tísni* při České televizi; s vlastním programem pod názvem *Den České televize* se v rámci doprovodných projekcí představí hlavní mediální partner AFO 2000.

Po úspěchu u širšího olomouckého publika v loňském roce zůstaly součástí festivalu také semináře spojené s projekcemi a diskuse s pozvanými hosty, např. besedu na téma

Česká touha cestovatelská, seminář věnovaný otázkám integrace zdravotně postižených do majoritní společnosti, připravovány jsou také v beseda k unikátní sbírce etnické hudby K. Čapka a semináře reflektující průniky divadla, literatury a filmu.

Cenu za celoživotní dílo udělila letos Vědecká rada UP jednomu z nejvýznamnějších českých dokumentaristů J. Špátovi, který přislíbil osobní účast na připravované projekci věnované průřezu jeho tvorby.

K festivalové atmosféře by měl přispět také velmi volně pojatý kulturní program sestavený pro každý podvečer na nádvoří Zbrojnice; připravována je i jedna noční projekce především hudebních filmů. V této souvislosti budou organizátoři usilovat o navázání na loňskou úspěšnou spolupráci se studenty UP.

Festivalové dění bude soustředěno opět do prostor Informačního centra UP (Zbrojnice), projekce budou probíhat ve Filmovém sále FF UP a ve vybraných olomouckých kinech, semináře a diskuse v Muzeu umění, Divadle hudby a Vlastivědném muzeu Olomouc.

Vedle partnerů z České televize navázal organizační tým AFO 2000 spolupráci také s časopisem *Computer World*, která má podpořit multimediální složku festivalu; otázka hlavního sponzora letošního festivalu zatím zůstává otevřena.

-mav-

Přečtli jsme za vás

Symptomatologie chřipky

Její barvitý popis v podání Karla Čapka necht potěší davý postižených a ohrožených chřipkovou vlnou šířící se v těchto dnech komunitou univerzitní i městskou (výňatek je z knihy *O lidech* vydané r. 1941):

Jednoho rána se člověk probudí nějak divně; trochu ho bolí hlava, trochu hřbeť, škrabe ho to vzadu v krku a svědí hluboko v nose, ale nic to není; jenom je člověk po celý den poněkud vydrážděný a nadává na všecko, i když nemusí, a neví vlastně proč. Ale k večeru z ničeho nic na něj spadne několikátunová tíha, všechny klouby těla mu změkknou, všechno maso citlivě zhadrovatí, pacient asi tučtěkkrát dříve kýchne, a už je to tady. Se slzavýma očima, zhroucen jako hromádka neštěstí, obklopen mokřými kapesníky, jež suší na všech rozích, sedí tento ponížený a tekoucí tvor v papučích u kamen, frká, potahuje, stěná, pije nějaké thé, kýchá a kašle, plíží se po pokoji, uhýbá všem lidem, má trochu horečku, místo hlavy těžkou a bolavou kouli, údy jako polámané a u nosu šátek; je to hrozný pohled. Vzdálte se po špičkách všichni, kdo vidíte tohoto nešťastníka; vaše hlučná a spokojená jarost ho trýzní; je mu třeba samoty, zániku a suchých šátků. Chtěl by rozebrat své pohaněné tělo ve všech kloubech a uložit každý zvlášť; chtěl by... chtěl by... Ach, kéž by aspoň věděl, co by chtěl! Kéž by bylo něco, co stojí za chtění! Kéž by někde ve vesmíru bylo něco teplého a libého, co by této ubohé a těžké hlavě dalo úlevu či zapomenutí! Spát? ano, kdyby nebylo chaotických a protivných snů! Vykládat si karty? ano, kdyby aspoň vyšly. Číst? ano, ale co? A tu se ta bídná lidská troska zvedne a vrátce se potácí k své knihovně.

-mh-

Největší citační index v naší zemi (a nejen v ní) budou vědycky mít spíše chemici a nejnižší spíše experti na chodské nářečí. Příčina toho je právě „o povaze věci“, nikoli v tom, kdo je schopnější badatel.

C. Höschl (Vesmír 12/99, s. 685)

... a příští týdny...

1. ÚNOR

Muzeum umění, Denisova ul., 18.30 hod.: Prezentace nových knih olomouckého nakladatelství DANAL.

1. – 2. ÚNOR

Přírodovědecká fakulta UP: XI. porada vedoucích kateder geografie a kartografie vysokých škol ČR. Pořádá Katedra geografie PřF UP.

2. – 3. ÚNOR

Dětská klinika LF UP: Celostátní pracovní schůze Společnosti radiční onkologie a fyzikální sekce. Pořádá Onkologická klinika LF UP.

3. ÚNOR

Muzeum umění, Denisova ul., 16.30 hod.: PhDr. M. Bartlová: Deskové malířství. Přednáška k výstavě *Od gotiky k renesanci – Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550*.

9. ÚNOR

Malá posluchárna TÚ LF UP: Meziregionální diagnostický seminář. Pořádá Ústav patologie LF UP.

10. ÚNOR

Muzeum umění, Denisova ul., 16.30 hod.: PhDr. V. Pumpřla: Olomoucký a prostějovský knihtisk 16. století. Přednáška k výstavě *Od gotiky k renesanci – Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550*;

18.30 hod.: Koncert v rámci cyklu pořádaného k výstavě *Od gotiky k renesanci – Výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400–1550*. (Hrají a zpívají J. Molavcová a A. Strejček.)

Neurologická klinika LF UP: Praktická oto-neurologie. Postgraduální kurz.

10. – 11. ÚNOR

Dětská klinika LF UP: III. onkologické dny. Konference pořádaná Klinikou ústní, čelistní a obličejové chirurgie LF UP.

-red-

Poznámka

Univerzita a město (I)

Jsmo poměrně malé město, ale je zde univerzita (Palackého – pozn. mh), která má humanitně zaměřené katedry. Jsou zde dokonce katedry, které se specializují na dějiny umění, estetiku, výtvarnou výchovu. Zaregistrovali jste ale, že by se někdo z univerzitních činitelů nebo studentů, až na naprosté výjimky, jako je prof. Jařab či prof. Mačáková, v těchto věcech exponoval? (Pavel Zatloukal, MF Dnes, 15.1. 2000)

V neinformovaném čtenáři článek vyvolá nejméně tři otázky: a) Je pravda, co se zde naznačuje otázkou? b) Ješleže ano, proč se pracovníci z humanitních oborů navenek neexponují? c) Jaký důvod může zbarvit bariéry jejich izolovanosti od zájmů a potřeb města, ve kterém žijí?

Žurnál UP by chtěl informovat o aktivitách univerzitních pracovníků pro město. Uvítá příspěvky i tipy na rozhovor z oblasti interakcí UP (fakult, pracovišť, jednotlivců) s městem.

-mh-